

Länsstyrelsen
Gävleborg

Kulturmiljöenheten
Hans-Erik Hansson
Tel: 026-17 12 98
hans-erik.hansson@x.lst.se

A002 (jör/bml)
A022 (bundsård)

BESLUT
2006-12-19
delgivningskvitto

L 2069
1 (2)
Dnr 432-11179-06

Enl sändlista

Riksantikvarieämbetet

Ink. 2007 -01- 0 2

Dnr:.....

Beslut om byggnadsminnesförklaring av Tutabo, Grängsbo 9:3, Alfta socken, Ovanåkers kommun

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap 1 § kulturminneslagen Tutabo, fastigheten Grängsbo 9:3, för byggnadsminne. Samtidigt meddelas skyddsbestämmelser enligt 3 kap 2 § KML (bilaga 1).

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen efter föredragning av antikvarie Hans-Erik Hansson. I beslutet deltog Christer Eirefelt, ordförande, Mats Ågren, Sven-Åke Thoresen, Marie-Louise Dangardt, Stefan Hedin, Jörgen Sjöstedt, Anne-Marie Eriksson, Lena Ödén och Åke Berglund.

Föredragande var antikvarie Hans-Erik Hansson.

Vid mötet närvarade även avdelningscheferna Mats Hindström, Britt-Marie Edfelt, Stig Hammarsten och Olov Rydberg.

I ärendets slutliga beredning deltog Christer Eirefelt och avdelningschefen Mats Hindström samt antikvarie Hans-Erik Hansson, föredragande.

Bakgrund

Fråga om byggnadsminnesförklaring av Tutabo har väckts den 11 september 2006 av Länsstyrelsen. Förslag till skyddsbestämmelser har remitterats till berörda den 14 september.

Fastighetens ägare

har vid samråd med Länsstyrelsen 2006 10 24 godkänt förslaget till byggnadsminnesförklaring.

Samtliga remissinstanser har tillstyrkt förslaget. Miljö- och byggnämnden i Ovanåkers kommun genom skrivelse 2006-11-16, Riksantikvarieämbetet ge-

2007-01-03 beslut
Lupia Föll Kfh : Bm reg. An / jh

Postadress Länsstyrelsen, 801 70 Gävle
Besöksadress Borgmästarplan

Telefon 026-17 10 00
Fax 026-17 13 05

Webbadress www.x.lst.se
E-post lanstyrelsen@x.lst.se

nom yttrande 2006-12-12, Länsmuseet genom yttrande 2006-12-05 samt Hälsinglands museum telefonledes.

Länsstyrelsens motivering

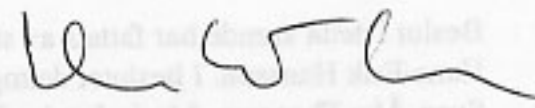
Tutabo tillhör de gårdar som bäst representerar det enastående och varierade kulturarv som hälsingegårdarna utgör. Därför ingår den också bland de gårdar som ska utgöra kärnan i ett föreslaget världsarv. Motiven för byggnadsminnesförklaringen redovisas mer utförligt i bilaga 1.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsrätten. Hur man överklagar framgår av bilaga 2.

Christer Eirefelt

Hans-Erik Hansson

Bilaga:

- 1 Skyddsföreskrifter och motiv för beslut
- 2 Hur man överklagar

Sändlista

Kopia till:

- ✓ Ovanåkers kommun, bygg- och miljökontoret
- ✓ Riksantikvarieämbetet
- Länsmuseet
- Hälsinglands museum
- Lantmäterimyndigheten i Gävleborgs län

Länsstyrelsen
Gävleborg

Kulturmiljöenheten
Hans-Erik Hansson
Tel 026-17 12 98
hans-erik.hansson@x.lst.se

BILAGA 1
2006-12-07

1 (4)
Dnr 432-11179-06

Tutabo, Grängsbo 9:3, Alfta socken, Ovanåkers kommun.

Från vänster ladugården, mangårdsbyggnaden och bryggstugan. Foto: Lars Lööv.

SKYDDSBESTÄMMELSER

Byggnadsminnesförklaringen avser del av fastigheten Grängsbo 9:3 enligt bifogade kartskiss.

Skyddsbestämmelserna gäller följande byggnader inom skyddsområdet, numrerade enligt kartbilagan: mangårdsbyggnaden (1), bryggstugan (2), ladugården (3), härbre (4), färdstall (5), färdstall (6), färdstall (7), härbre (8),

Postadress Länsstyrelsen, 801 70 Gävle
Besöksadress Borgmästarplan

Telefon 026-17 10 00
Fax 026-17 13 05

Webbadress www.x.lst.se
E-post lansstyrelsen@x.lst.se

vedbod (9), härbre (10), Tröskloge (11), snickarstuga (12), virkeslider, mangelbod och vagnslider (13), lustaladan (14), jordkällare (15) samt hölada (16).

1. Byggnaderna 1-16 får inte rivas, flyttas, byggas om eller på annat sätt förändras till sin exteriör.
2. För byggnaderna 1-16 gäller att ändring av byggnadernas planlösning eller andra åtgärder som innebär ingrepp i stommar inte får göras.
3. I mangårdsbyggnaden (1) samt bryggstugan (2) får befintlig fast inredning inte tas bort eller på annat sätt förändras. Exempel på sådan fast inredning är golv, tak, dörrar, paneler, lister, foder, väggfasta sittbänkar och sängar, trappor, eldstäder etc.
4. I mangårdsbyggnaden (1) och bryggstugan (2) får väggmåleri, tapeter och linoleummattor inte tas bort, målas över, täckas över eller förändras på annat sätt.
5. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård och underhåll skall ske i samråd med Länsstyrelsen och utföras med sådana material och metoder att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
6. Skyddsområdet omfattar del av fastigheten Grängsbo 9:3 enligt karta. Inom området får ytterligare byggnader inte uppföras utan länsstyrelsens tillstånd. Området skall hållas i sådant skick att byggnadsminnets utseende och karaktär inte förvanskas.

Om särskilda skäl finns får Länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § kulturminneslagen lämna tillstånd till ändringsåtgärder som strider mot skyddsföreskrifterna.

Motivering

Tutabo etablerades som skattehemman 1781 genom en klyvning av Grängsbo 9. Gården var medelstor för hälsingemått med sina dryga 5 öreslands skattetal. Av 1700- och det tidiga 1800-talets bebyggelse vet vi mycket lite, även om det är troligt att det inom raden av bodar och uthus kan finnas stommar från denna tid. Dagens Tutabo präglas av det tidiga 1900-talets förändringar av gården både vad avser bostadshusens läge på gården, verandorna och husens oljefärgsmålade paneler samt ladugården från 1890-talets början. Hela gårdsmiljön är synnerligen välbevarad med en stor uppsättning

ekonomibyggnader invid de båda bostadshusen. Den långa raden av bodar hade sin egenartade placering på rad redan vid laga skiftets kartering. Mangårdsbyggnaden är troligen byggd strax efter laga skifte och är synnerligen välbevarad både ut- och invändigt där i stort sett samtliga rum förutom köket på bottenvåningen är inredda på 1880-talet. Köket fick sin nuvarande utformning på 1930-talet och är också det ett enastående dokument över sin tid. På gården finns dessutom en komplett utrustning lösöre bevarad i form av textilier, möbler, kläder mm som speglar livet på gården fram till 1990-tal.

Tutabo tillhör de gårdar som bäst representerar det enastående och varierade kulturarv som hälsingegårdarna utgör. Därför ingår den också bland de gårdar som ska utgöra kärnan i ett föreslaget världsarv.

Historik och beskrivning

I västra utkanten av 1781 års karta över Grängsbos inägomark finns en ouppodlad backe och några mindre svaljordar som i värderingshandlingarna benämns "tutabo". Detta är det tidigaste belägg vi har för namnet "Tutabo". Ändelsen "-bo" antyder att platsen varit bebyggd, dock inte med något skattehemman enligt kartan. Platsen anges av lantmätaren att den ska tilldelas Grängsbo 12. Vid samma tid vet vi dock att fastigheten Grängsbo 9, (nuvarande "Skommars") delas mellan två bröder där ena brodern kom att anlägga sitt hemman på Tutabo. Detta innebär att ytterligare ägoutbyte har skett inom byn efter att kartan upprättats.

Gården har därefter varit i samma släkts ägo, även om den inte kontinuerligt ärvts i rakt nedstigande led. En stark koppling mellan gårdarna Skommars och Tutabo har hela tiden funnits och idag har gårdarna samma ägare.

Vid tiden för laga skifte (1878-80) var mangården trebyggd. Det är ännu inte utrett exakt när mangårdsbyggnaden uppfördes. Troligen revs en äldre parstuga och nuvarande mangårdsbyggnad byggdes under pågående laga skiftesprocessen då karteringen visar en smalare byggnad på nuvarande mangårdens plats samt att det något senare upprättade värderingsinstrumentet överhuvudtaget inte nämner något bostadshus utom nuvarande bryggstuga. Huset har byggts i ett sammanhang och ersatt en äldre byggnad. Ett fotografi från 1889 visar att huset har i stort sett nuvarande volym samt att både mangårdsbyggnaden och bryggstugan är panelklädda och ljust oljefärgsmålade.

Gårdsbildningen ändrades vid 1890-talets början. Nuvarande ladugård byggdes 1892 och i samband med det revs östra flygeln och den västra flygeln

(bryggstugan) flyttades till dagens plats snett framför mangårdsbyggnaden. Nuvarande utseende fick manbyggnaden runt 1910 då glasverandan lades till och huset höjdes en knapp meter ovan vindsbjälklaget så att det fick dagens högresta karaktär.

Interiört präglas gården av sina ovanligt välbevarade rum inredda under en period från 1880-tal till 1930-tal. Unikt med gården är också att den är fullständigt komplett vad avser lösöre och möbler. Att huset bevarats så intakt kan till stor del tillskrivas att gården kom att bebos av tre ogifta syskon under en stor del av 1900-talet. Gården har varit obebodd sedan 1995.

På gården finns också ett stort antal uthus av hög ålder. Det egenartade arrangemanget med uthusen på rad fanns redan vid laga skifte. Till gården har hört en separat inhägnad frukt- och grönsaksträdgård av vilken rester finns kvar.

